

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

1. Terminologi

Man sonderer traditionelt mellem referendum og vælgerinitiativ. Ved referendum kan vælgerne vedtage eller forkaste den lovgivende magts beslutninger. Ved vælgerinitiativ har vælgerne adgang til selv at fremsætte forslag og forlange disse underkastet afstemning.

Afstemningen kan principielt være bindende eller vejledende. Reglerne i grundloven om folkeafstemninger (§ 20, stk. 2, om suverænitetetsafgivelse, § 29, stk. 2, om valgrets alder og § 42 om lovforslag) omfatter alene afstemninger, der finder sted på grundlag af beslutninger, truffet af Folketinget. Formålet med dette forslag til folketingsbeslutning er at supplere med mere generelle regler for afholdelse af vejledende folkeafstemninger, der iværksættes ved vælgerinitiativ.

I beslutningsforslagets titel indgår ordene »direkte demokrati« som udtryk for, at vejledende folkeafstemninger efter forslaget iværksættes alene på grundlag af befolkningens eget direkte initiativ, således at administrative myndigheder alene har en række praktiske opgaver i forbindelse med afstemningens tilrettelæggelse.

2. Udviklingstendenser. Principperne i amerikansk og schweizisk lovgivning

Siden 1960'erne er folkeafstemninger i stigende omfang benyttet i en række forskellige lande, herunder også i lande der ikke har tradition for sådanne afstemninger.

Især i løbet af 1970'erne er afstemninger på befolkningens eget initiativ blevet mere udbredt end tidligere. Det gælder således i USA, hvor der i mange delstater findes regler om folkeafstemninger.

Da dette beslutningsforslag blev fremsat i 1993 (se Folketingstidende 1992-93 forhandlingerne sp. 7735 og tillæg A sp. 8671), kunne forslagsstillerne således oplyse følgende om forholdene i USA og Schweiz:

»I USA er folkeafstemninger obligatoriske ved grundlovsændringer i 49 af delstaterne. Derudover kendes folkeafstemninger på delstatsniveau under forskellige former i i alt 39 stater. Direkte lovgivning ved folkeafstemning er særlig udbredt i de vestlige stater, herunder i Californien. I 22 stater forekommer forskellige former for lovinitiativ. Den mindst udbredte form for direkte lovgivning er forfatningsinitiativ, hvor vælgerne selv fremlægger forslag og grundlovsændringer til folkeafstemning. Det praktiseres i 14 delstater.

På lokalt plan har 39 af USA's delstater regler om, at forskellige lokale myndigheder kan eller skal afholde folkeafstemning om lokale spørgsmål, herunder bestemmelser, vedtægter og lign. Det kan skønnes, at der i USA årligt afholdes i alt mellem ti og femten tusinde sådanne afstemninger. Derimod kendes ikke i USA landsdækkende folkeafstemninger.

I Schweiz findes regler, der sikrer, at såvel referendum som vælgerinitiativ kan benyttes på alle niveauer såvel på forbunds niveau som på kanton- og på kommuneniveau.

Grundlaget for folkeafstemninger findes i den schweiziske forbundsforfatning, og alle afstemninger har bindende virkning.

Vælgerinitiativ kræver skriftlig anmodning fra 100.000 vælgere, og underskrifterne skal samles indenfor en 18-måneders-periode.

Referendumreglerne indebærer, at enhver føderal beslutning skal underkastes folkeafstemning, hvis krav herom stilles af 50.000 vælgere.«

3. Argumenter for forslaget

Efter forslagsstillernes mening vil regler om vejledende folkeafstemninger betyde en afgørende styrkelse af folkestyret og rumme en tiltrængt modernisering af den politiske beslutningsproces her i landet.

Den tid er for længst forbi, hvor politikerne på landsdækkende eller regionalt niveau kunne påberåbe sig særlig viden eller større indsigt end den øvrige del af befolkningen. Folkestyret har her i landet fungeret på godt og ondt i hen ved 150 år, og det er ud-